

ZADNJA IZMENA

Michel Rio*Tlacuilo*

Dvorana palače je bila opremljena v poznogotskem slogu, bolj nemškem kot španskem, okrašena s kipi, ki so bili narejeni po vzoru Clausa Sluterja in njegovih epigonov. Med njimi je bil tudi doprsni kip diktatorja, ki bi ga lahko prisodili dletu Veita Stossa. Izvirnik je sedel na koncu velikanske mize, nad njim pa je visela gmota izklesanih okraskov, postavljena v središče nekakšnega cerkvenega kora, kjer so obhajali po pravilih obreda laičnega vsevladarja. Stisnjen v paradni uniformi, ki je bila prav tako ekspresionistična kot arhitekturno ozadje, in s pridihom nemškosti, ki je grozeče spominjal na vojaške samovšečnosti Tretjega rajha, je bil Alahuete videti robusten šestdesetletnik in skažen posnetek neustrašnega junaka iz opere buffo z obilnim trebuhom; čeprav se je vzvišeno pretvarjal, da je kralj, je bil le klovn in ne Cezar. Bil je že skoraj plešast, imel je okrogla lica, nizko čelo, mesnato zgornjo ustnico, ki so jo tesno obraščale tanke brčice, debel in zakrivljen nos, zabuhle veke z vdelanimi, majcenimi, prodorno živahnimi črnimi očmi z nezdravim leskom, značilnim za paranoika v mirujočem stanju, ki je pripravljen, da se v vsakem trenutku prelevi v delujočega psihopata. Bil je mešanica rentnika in norca, ki ga je spametovala krvnikova grožnja. Ker se sam lahko pohvalim s skromnimi psihopatskimi nagnjenji, ki so jih obrzdali stroga vzgoja, splošna filozofija kot bolj ali manj zvesta naslednica janzenistične doktrine, železna introspektivna disciplina in trdne ruševine humanizma, sem nemudoma spoznal kompanjona najnevarnejše vrste v zadnjem stadiju bolezni in pomislil - ne brez zaskrbljenosti - da bo naša prihodnost nenadoma vprašljiva, če Alanov načrt temelji na razumski podlagi. Ta vrsta manijaka, ki ne pozna predaje, zelo rada izgubi čut za preživetje in si raje izbere samomorilsko maščevanje kot pogajanje, ki ji ne bi prineslo drugega kot počasen propad. Brezpogojna in slaboumna megalomanska želja po oblasti je bila vpisana v njegovo osebo, v njegove kretnje. Z Alanom sva sedela drug nasproti drugega, malce oddaljena od njega. Na mizi je bil pripravljen četrti pogrinjek, vendar se gost še ni prikazal.

"Gospodje," je rekel *caudillo*, "morali bi počakati še dva gosta, a bo prišel le eden. Želel sem, da bi se nam pridružil moj minister za kulturo, sijajni gospod Badajuelo. Vendar je, tako so mi vsaj povedali, zadržan. Delno se tolažim z mislijo, da ne bo pretirane škode, ker ste se že srečali, če se ne motim?"

"Ja," je odgovoril Alain, "kmalu po našem prihodu, med sprejemom, ki ga je prejšnjo noč priredil gospod Napier na svoji ladji."

"Poznate njegovo pesniško delo?"

"Ne. Prebral sem le nekaj strani njegove proze, ki je še kar zanimiva."

"Čudno. Nisem vedel, da bi pisal prozo. Da bi slišala, kako zveni njegova poezija, vama bom prebral pesem, ki mi jo je podaril za moj zadnji rojstni dan. Imenuje se: *Spev Alkahueta*."

Sem Alkahuete, veliki vojščak.

Kje druge se najde korenjak,

ki si na ogrinjalo bi pripel

perje papagaja, ki je še pred kratkim pel.

Prisluhnite, lepo prosim, naslednjemu verzu, ki v jasnem in klasičnem jeziku izraža zmagoslavje pesniškega subjekta..."

"Zame je vzšlo sonce," sem nadaljeval.

"Kaj? Kako za vruga pa veste zanj? Pesem še ni bila objavljena."

"Bila, bila. Že dolgo nazaj. Zamenjajte Alkahuete z *Uizilopochtli*, pa boste našli vsako besedo Badajuelove pesmi v Sahagunu v *Florentinskem kodeksu*."

Nekaj časa je bilo vse tiho. Že tako odbijajoč obraz Alkahueteja se je spačil od presenečenja in okrutnosti. Nato se je zbral in se neprepričljivo nasmehnil.

"To mi ni nič več všeč," je rekel, "je bil pa vsaj namen dober. Njegov in vaš, si drznem upati."

"Seveda," sem mu odgovoril, "hotel sem vas le opozoriti, da ste žrtev manjše potegavščine, ki vam je prinesla hkrati slavo in posmeh. To ni zelo resna zadeva."

"Res ni. Menda se zanimате za staro Mehiko?"

"Ja."

Sumničavo naju je premeril od glave do pete.

"Jaz tudi," je nazadnje izjavil. "*Florentinski kodeks* je eden redkih klasičnih rokopisov, ki ga nimam v faksimilu. Zato sem tudi pustil proste roke gospodu Badajuelu, ki je postal domač v moji knjižnici. Nehajta s tem! Vznevoljila sta me. Odkupila se bosta tako, da mi boste kaj recitala iz naše indijanske dediščine."

"Rade volje", sem mu odgovoril, "ker se laže prepustim lirični poeziji kot ditirambom, vam predlagam pesem v jeziku *nahuatl*, ki jo navaja Garibay v svoji razpravi o pogostem pesniškem motivu smrti in cvetja:

Le enkrat pridemo na svet,
 gospoda Xiximeki.
 Mar odnesemo naj cvet v deželo mrtvih?
 Cvet nam je samo posojen,
 odhod tja nam je usojen,
 tu pesem puščamo in cvet in svet."

Alkahuete je milo zajokal.

"Pomembno je vedeti, kdo odhaja in kdo ostane", je nenadoma rekel in se nama krvoločno nasmehnil skoz solze.

V tistem trenutku so se odprla vrata in lepa Celestina je vstopila v dvorano. Presenečeno naju je pogledala, a se takoj nato ljubko nasmehnila in tako dokazala, da je sposobna samodiscipline, ki je vredna občudovanja. Vstali smo.

"Najbrž vama ni treba posebej predstaviti done Celestine," je rekel Alkahuete, "vseeno moram natančneje pojasniti njeno vlogo. Gospa predsednica je, torej moja soproga. Sicer pa mislim, da jo poznata zasebno."

Celestina je prebledela, a ni niti za trenutek klonila pred preizkušnjo in izgubila ponosa. *Caudillo* je prasn timer kratkotrajen smeh in vidno užival v nastalem položaju.

"Moja draga," je nadaljeval, "previdneje bi si morali izbrati svojo dueno. Brezpogojno mi je vdana. Zdaj pa lahko začnemo z večerjo."

Njegova roka je izginila pod mizo in čez nekaj trenutkov je četa mladih služkinj pod strogim očesom nekakšne "hišne gospodinje" žareče rdečih las in v uniformi, ki je komajda zakrivala izobilje njenih čarov, vstopila v dvorano in prinesla veliko število pladnjev. Alkahuete je imel samo žensko služinčad.

"Naj me ne motijo, dokler ne ukažem drugače!" je ukazal.

Nato je začel hrupno in neotesano goltati hrano. Pomislil sem, da je svojo naravno glasovno nadarjenost obogatil z zvoki, katerih očitna naloga je bila ta, da nas žalijo. Kot mačka z mišjo se je z nami igral skrivalnice. To je bilo sicer priljubljeno razvedrilo samodržcev, a ko sem opazoval Alanov obraz, sem se lahko povsem upravičeno spraševal, ali sta si pravilno razdelila vlogi. Sam sem bil zaposlen s tem, da sem izkazoval pozornost Celestini. Videti je bila brezskrbna, kot da bi se norčevala iz grožnje, ki je visela nad njo. To je nazadnje razjezilo tirana, ker je sprevidel, da mu s svojim ravnanjem ni uspelo prestrašiti nas. Med odmevnim prežvekovanjem je začel izpuščati tresoče glasove hlinjene ganjenosti, ki je mejila na blaznost, sodeč po tem, s kakšnimi krvoločnimi očmi je pogledal mlado žensko:

"O, dragocena orhideja, ujeta v vrt, razcvetela si se pod prisilo, imel sem meso tvojih najskritejših in svilnatih cvetnih listov, a ti mi nisi nikoli poklonila duše svojega vonja, ki si ga hranila za prevaro. Če ljubiti pomeni trpeti, potem se boš naučila, da ne ljubiti pomeni še bolj trpeti. In kot pravi neka stara pesem, ki je primerna tej okoliščini:

Je izgubljena tvoja duša,
 naj nevihto zdaj okuša;
 ha, imamo te v pesti;
 tvoja duša je izgubljena,
 pripravi se na čas trpljenja!

Tako žalostno je, če dekle ovene v polnem razcvetu mladosti. Vendar zna pesnik najti užitek v sami srčiki otožnosti. Odkrila boš, da se je v meni skrivala velika pesniška duša. Več dragocenega vonja je v odpadlih cvetnih listih kot v mladem cvetnem popku."

Celestina je neprisadeto in na videz hladnokrvno prenesla neokusna namigovanja blazneža. Vendar sem opazil, da je bila globoko v sebi prestrašena. Tudi mene je tlačilo neznosno breme, zato sem iskal kakršenkoli način, da bi se ga znebil. Pred sabo sem zagledal velik pladenj, na katerem je bila naložena perutnina in *mole* in že sem se pripravljaj, kako jo bom zalučal tiranu v glavo; šlo bi za nedolžno norčijo, ki naj bi sprostila ozračje, ko je nenadoma posredoval Alan:

"Ali veste, gospod," je ogovoril solzavo, bedasto in požrešno pošast, "kaj pomeni *tecucuecuetli*? Dobro vidim, da ne veste. Tako so stari Mehičani imenovali dostojanstvenike, ki so jih prezirali zato, ker so bili nerodni in smešni. Stari Mehičani so namreč imeli visoko razvit občutek za čast. Zaradi spoštovanja pravil vljudnosti, prave mere in skromnega vedenja so si veljaki pridobili moralno avtoriteto pri ljudstvu. Vaše posnemanje v primerjavi z njimi je prava groteska. V tej zmešnjavi starega in novega sveta, kakršnega je rodila vaša domišljija, ko je združila Heliogabala in Disneyja, se skozi parodično in prozorno podobo azteškega princa zavrženega ljudstva prikaže bedni španski *pikaro*, ki je postal šef tolpe, vodja sodrge in, to je najbolj žalostno, ljudski junak. To je klasična pot najhujših kriminalcev v človeški zgodovini. Povzpetnikov, ki so zblazneli od želje po oblasti, ker jih nista ustavila ne ljudstvo ne dobra vzgoja. Vi ste seveda le blede posnetek svojih evropskih sodrugov. Toda, to je nedvomno le posledica pomanjkanja sredstev in ne pomanjkanja dobre volje. Z grotesko, o kateri sem govoril, lahko enakovredno tekmuje le vaša nevednost, ki kraljuje v vaši prazni buči. Nič me ne čudi, če vas je moral s svojim znanjem razsvetliti sam gospod Wilde."

Alkahuete, ki je postajal zelenkast v obraz, se je ob tem imenu zdrznil, kot da bi dobil zaušnico. Zdelo se je, da se duši. Iz njegovih v iskanju kisika na široko odprtih ust so prihajali hripavi glasovi, zametki nerazločnih besed, ki sta jih strjevali jeza in tesnoba.

"Dovolj *alkahuetarijenja*," je nadaljeval Alan, "posvetimo se resnejšim stvarim. Povabili ste nas z željo, da bi zvedeli novice o svojem pesniku za nekaj grošev. No, tukaj so!"

Iz žepa je izvlekel dvojnik Badajuelovega priznanja in ga pomolil diktatorju pod nos. Ta je vročično preletel liste, jih nato divje raztrgal in zavpil:

"Same laži, natolcevanja in absurde trditve! Vsi vedo, da je ta ničvredna baraba blaznež in mitoman! Kje je?"

"V Mehiki, z vsemi tistimi, ki so to noč zapustili otok na Antinousu. Pričami, skratka."

Alkahuete je pobito povetil oči. Počasi se je pomiril, in ko je spregovoril, je že našel običajno mero oholosti.

"Kako neki si predstavljate, da bo Mehika lahko izkoristila ugrabitev ministra neke tuje dežele? Skoraj povsod po svetu imam močne zaveznike, ki so pripravljeni zagnati vik in krik, češ da gre za nov podvig imperializma."

"Badajuelo," je rekel Alan, "je tam po svoji lastni volji. Zelo verjetno je, da bo zavzeto sodeloval z nami, tako strašno se boji, da bi vam znova padel v roke. Sicer pa je, čeprav vi tega morda ne veste, državljan Mehike, ker je zaprosil za njihovo državljanstvo. V tridesetih letih so mu ga tudi odobrili, nedvomno zaradi njegovih literarnih sposobnosti. On pa ga iz raztresenosti ali previdnosti ni prijavil, ko je postal vaš minister. Mehika ima torej vse pravice, da od njega zahteva, naj poravnava svoje račune kot vsaka druga oseba, ki prihaja iz tujine, še zlasti je posredi navaden organizirani kriminal in kršenje človekovih pravic. Glede domnevnih zveznikov, ki ste si jih pridobili z dvomljivi sredstvi, bi jim na vašem mestu ne zaupal preveč. Ko bo izbruhnil škandal, si bodo želeli le to, da bi izginili pod površje zemlje in prosili Boga, da njihovo ime ne bi bilo omenjeno. Skratka, zdite se mi v malce nezavidljivem položaju."

"Niti ne toliko, kot vi mislite. Tesno mi bo pri srcu, ko vas bom dal izgnati iz moje dežele. Nikoli si ne boste mogli predstavljati, kako zelo sem si vas želel pustiti umreti v rokah izurjenega vzhodnjaškega krvnika. Toda žal je varnost pomembnejša od užitka in vaše pomehkužene demokracije imajo včasih nepričakovane in neprijetne prebliske, predvsem ko gre za javne osebnosti in bi lahko izgubili volilce, če bi jih prepustili njihovi tragični usodi. Tolaži me misel na to, da bom obdržal vajino prijateljico, ki sedi z nami, in sanjal o poslednjih božanskih radostih, kakršne mi bo nudila, ko jo bom kaznoval. Badajuelo, na čigar pričevanju temeljijo vse te prazne obtožbe, je neuravnovešen tip, ki je sam kriv, če je imel v življenju smolo in je dokončno znorel. Z odprtimi rokami bom sprejel sleherno mednarodno preiskovalno komisijo in ji pustil, da preišče vsak kvadratni meter Extasisa. Če najde najmanjšo sled za vašim Wildeom, kodeksom, ječo ali nasadi mamil, jim sam ponudim vrv, da me obesijo. Nato bo prišlo do ustavitve sodnega procesa zaradi pomanjkanja dokazov. Z vami bom poračunal pozneje, seveda ne osebno. Verjemite mi, da mi je že vnaprej žal."

"Natanko to sem tudi predvideval," je rekel Alan.

Kot tiger se je v loku pognal do diktatorja, in še preden je ta lahko karkoli storil, ga je Alan prečudovito kresnil po nosu. Zaslišali smo, da je nekaj počilo, zob ali obrazne kosti, in Alkahuete je skupaj z naslanjačem padel nazaj. Alan ga je postavil na noge. Tak udarec bi onemogočil vsakega normalno raščenega moškega, vendar je bil Alkahuete močan kot gorila. S krvavečim obrazom se je zamajal v mojo smer in

potegnil iz žepa avtomatično pištolo. Hladnokrvno sem ga udaril po zapestju, tako da je izpustil orožje; takoj sem ga pograbil.

"Dajte no," sem mu rekel, "borite se pošteno, če se vam sploh sanja, kaj pomeni ta prislov."

Alan se je pripravljal, da ga neusmiljeno kaznuje, kakor mi še ni bilo dano videti, in mu je popolnoma mirno razložil:

"Načeloma si ne mažem rok s krošnjariji vaše vrste. Ta nizkotna telesna dela ponavadi opravi moja posadka. Toda ker fantov trenutno ni z mano, boste imeli to čast, da z vami obračunam osebno."

Mislil sem, da ga bo ubil, vendar nisem imel najmanjšega namena, da bi mu to preprečil. Ko je bilo vsega konec, so Alanovi členki na prstih krvaveli. Onesveščeni Alkahuete si ni bil več podoben. Imel je marogast obraz, ki je izgubil sledove zlobnih potez, njegova karnevalska uniforma pa je bila potrebna poštenega čiščenja. Ležal je z rokami, sklenjenimi v obliki križa, na okrvavljenem dragocenem tepihu, posejanem z njegovimi odlikovanji kot razcveteli travnik spomladi. Alan se je sklonil nad njim in ga preiskal. Ni našel drugega orožja. Naslanjač sva postavila pokonci, posadila vanj tirana, ki je bil še vedno omotičen, in z zavesnimi vrvicami trdno privezala njegov trup ob naslonjalo sedeža, roke na naslonila in noge ob noge pohištva. Zaklenila sva vhodna vrata in vrata sobe za služinčad ter namestila težke varnostne palice na glavnem vhodu, previdnostni ukrep despota, ki se je obrnil proti njemu samemu. Alan je pogledal na uro.

"Zdaj nama je ostalo le to, da čakava," je rekel, "glavno je, da je onemogočen in ne more več ukrepati."

Obrnil se je proti Celestini.

"Žal mi je, ljuba moja, da ste morali biti priča tako ponižujočemu prizoru. Nisem imel druge izbire. Moral sem mu preprečiti, da pritisne na alarm pod mizo in pokliče na pomoč. Priznam, da me je malce zaneslo in sem pretirano zavzeto izpolnil svojo nalogo. Napier bi rekel, da sem se ekscentrično vedel. A kaj morem, če me je nesrečnik tako zelo razkuril!"

Nasmehnila se mu je. Zmočila je prtiček z vodo iz vrča in mu očistila roke. Potem je razkužila rane s tequilo. Alan se ji je zahvalil in izpraznil ostanek alkohola Alkahueteju na obraz. Ta antiseptični tuš je izmil rane *caudillu* in pekoča bolečina ga je prebudila iz nezvesti. Začel je šibko stokati ter s tihim in tragičnim glasom ponavljati besede, v katerih je bilo izraženega več ogorčenega začudenja kot resničnega trpljenja:

"Boli..."

"Saj menda ne boste," mu je rekel Alan, "zganjali hrupa zato, ker smo vas pretepli, kar je bilo v resnici velikodušno dejanje v primerjavi s trpljenjem, ki vam bi ga zadali drugi. Splošno znano je, da mučitelji vaše vrste izredno slabo prenašajo bolečine. Navsezadnje sem pokazal toliko potrpljenja, kot si ne bi nikoli mislil. Vendar me ne skušajte več in bodite čimbolj neopazni."

"Mi dovolite eno pripombo in eno vprašanje?"

"Ja. Toda premislite, če sta res smiselna."

"Znali ste se v brezizhodnem položaju. Jaz vas imam bolj v pasti kot vi mene. In čas igra meni v prid. Na kaj upate?"

"Un milagro, San Alkahuete. Si el caudillo permite a Dios de hacerlo. Zdaj pa, umolknite!"

V dvorani so bila nasproti vhodnih vrat še tretja, manjša vrata. Približal sem se, da bi jih zagradil kot druga, in jih odprl. Debela in tapecirana vrata so vodila v sobo brez oken, kjer je bila le široka postelja z baldahinom in klečalnikom. Najprej sem mislil, da se je v ta prostor Aklahuete umaknil po svojih prehrabrenih ekscsah in se prepustil prebavljanju in predajanju, siesti in molitvi, sicer čudaški mešanici, a primerni za osebek, ki je bil po svojih nagnjenjih požeruh in po svojem verskem prepričanju pobožnjakar, bolj vraževeren kot metafizičen. Bil je pobratim resničnega krvnika in lažnega pesnika, stvarno krvoločne zverine in utopičnega erudita. A ko sem odgrnil težko zaveso, ki je zakrivala celotno steno, sem zagledal železne kline, na njih pa verige, vezi, zapestne ovojnice iz železa in usnja ter zbirko vseh možnih pripomočkov za bičanje z vsega sveta; klečalnik pa je v mojih očeh dobil malce sprevržen pomen. Sprevidel sem, da so tu izvajali mistične obrede, ki so bolj pripadali očetu Bičkarju kot Nebeškemu očetu, da so dosegli blaženo stanje bolj po poti kaznovanja kot spekulativnega razodetja. Po vsem sodeč ni šlo za samodisciplino puščavskega meniha, ki goreče in dosledno spoštuje pravila, temveč za zverinsko čutno spreobrnitev Torquemade, za tisto dominikansko scenografijo Zveličanosti, sveto dialektiko krikov ovčje črede in militantne erekcije pastora. Začutil sem, da stoji nekdo za mano. Celestina je zamišljeno in otožno opazovala sobo. Zlahka sem si predstavljal, kakšne mučne trenutke je doživela v njej.

"Pojdiva, pridite!" sem ji rekel.

"Ne. Želela bi si ostati tu, z vami ali Alanom."

Stopil sem k Alanu in mu rekel:

"Že kakih osemindeset ur nisi spal. V sobi si lahko odpočiješ. Jaz pa bom medtem pazil na našega kulturnega Fregolija."

"Počutim se prav dobro. Jaz bom pazil prve četrte ure."

"Obvesti me, ko boš zaznal prve znake utrujenosti."

"Velja."

Vrnil sem se v sobo.

Celestina je skoraj gola sedela na postelji. Zaprl sem vrata in odšel k njej.

"Zamislite si," mi je rekla popolnoma mirno, "da me je ta pošastni možki v tej sobi, sredi ostudnih in nasilnih obrednih dejanj, ki so bila že skoraj smešna, skoraj prepričal, da sem začela verjeti njegovi teoriji o užitku. Rada bi jo preverila z vami. Priznati morate, da so poti človeške duše precej zapletena reč. To bo hkrati zaklinjanje zlih duhov in njihovo odkrivanje, morda transmutacija zavračanja naslade v njeno sprejemanje. Vsekakor, nekakšna ozdravitev."

Odšla je k zbirki mučilnih priprav in zgrabila korobač, mi ga ponudila in se spustila na kolena pred klečalnikom.

"Mislim, da mi bo všeč, če bo prišlo iz vaših rok."

"Jaz pa mislim," sem ji rekel in bil v manjši zadregi, "in se tudi bojim, da bom ali zasovražil ali pa užival. Ali pa oboje hkrati. Čeprav me je zgnetla katoliška vera, se mi početje svetega Andreja, ki je mešal muko in radost v isti želji po dvoumni odrešitvi, upira. V tem raju se lahko izgubiva ali pa - kar je še huje - najdeva. S temi besedami glede metode, morale ali sramežljivosti sem vam hotel povedati le to, da sem vaš pokorni sluga."

Takrat sem njeni prečudoviti zadnjici naložil kazen, ki je bila bolj simbolična kot resnična, toda roka je postajala čedalje težja. Opogumljala me je. V nekem trenutku sem odvrget korobač, odvrlel mladenko na posteljo in si jo divje vzel. Videti je bilo, da neizmerno uživa. Jaz pa sem bil tako zelo poplačan, da so se razblinila vsa moja skeptična razglabljanja o naravi, češ kako se spridi, ko pride v stik s kulturo, ko si razum podredi nagon, da bi prevlado spremenil v nadvlado. In če je bilo v tem dejanju kaj takega, kar bi razburilo moralista, moram priznati, da darvinist, ki tiči v meni, ni bil edini veseljak v tej zabavi in da so tudi moje druge osebe delile z njim isto srečo.

"Zdaj sem pomirjena," je zašepetala Celestina, "vam je bilo všeč?"

"Se bojim, da ja."

"Kaj vam je bilo všeč? Vaše dejanje nasilja ali moja lastna volja, da se vam podredim?"

"Vaše vedenje. Vsaj to je popolnoma nedvoumno."

"Česa se potem bojite? To je vsa razlika med uživačem in rabljem. Hotela sem, da prvi izbriše drugega. In ta zmaga mi je prinesla pomiritev in užitek."

Zamislil sem se za kratek čas. Nenadoma sem prasnul v smeh in rekel:

"Preveč stvari je na kupu."

"Takšna je tu navada. Ste izgubljeni kartezijanec v latinskoameriški favni dogodkov in kot vsi severnjaki mislite, da obilost škodi poglobljenosti."

"Potem se bom raje posvetil vam. *Video, ergo amo.*"

Nato se je zasmejala ona in se stisnila k meni.

"Tudi jaz vas ljubim," je rekla, "mislite, da bi drugače tvegala to izkušnjo?"

Ko sem začel znova natančno dojemati svet, je bila enajsta ura zvečer. Celestina je spala. Vstal sem, se oblekel in neslišno odšel iz sobe. Alan je jedel neki sadež. Alkahuete je bil popolnoma negiben. Imel je zamašena usta.

"To neustavljivo gobeždalo me je utrujalo s svojimi nesmiselnimi stavki," je rekel Alan, "moral sem ukrepati."

"Odpočij si."

"V redu. Ne bo ga treba več dolgo paziti."

"Se ti ne zdi čudno, da se ni prikazal niti eden od podložnikov debelega tirana?"

"Ne. Ukazal je, naj ga ne motijo, dokler tega ne prekliče. Če bi kdo prekršil zapovedi krvooločnega tirana, bi najbrž utrpel precej neprijetne posledice. Vendar naju

ne bodo neskončno dolgo pustili v miru. Sicer pa imava v rokavu dva aduta: blindirana vrata in rahločutno skrb dobričine za svoje zdravje. Prav gotovo je raje živ zapornik kot osvobojen mrtvec."

Alan je odšel proti sobi, jaz pa sem ostal sam z Alkahuetejem. Ta je skozi zamašena usta izpuščal zvoke, ki sem jih zaznal kot nekakšno ugovarjanje.

"Saj bi vam zelo rad vzel to iz ust," sem mu rekel, "a s pogojem, da govorite potih. Zelo dobro slišim. Šepet bo dovolj. Brž ko boste samo malo zvišali decibele, vas bom znova utišal."

Pritrdilno je pokimal z bučo; iz ust sem mu potegnil namizni prtiček, ki ga je zazidal v neznosen molk in neizmerno mučil, saj mu je enopomensko govoričenje predstavljajo eno najpomembnejših določil absolutne oblasti.

"Vem, na kaj čakamo", je rekel s tihim in ihtavim glasom, "Mehičane, kajne? Kajne? Lord Stewart še pomislil ni, da bi se pogovoril z mano, samo o tem razmišlja, kako me bo uničil s pomočjo svojih celinskih tovarišev. Kajne?"

"Jaz nimam prstov vmes. Igram nepomembno vlogo in nič več ne vem od vas. Vendar se mi zdi vaše razmišljanje precej verjetno."

"Ja! Morali ste mi preprečiti, da bi se branil, me prisiliti, da postanem nemočna priča zavzetja telesa brez glave, neme duše, ki ji namizni prtiček onemogoča, da bi spregovorila. Moje čudovito telo, ki je prava umetnina, je izročeno praznini zaradi nizkotno izrabljenega zaupanja, posmeha latinskoameriškim pravilom gostoljubnosti."

"Govorite o tem, kar vam je storil gospod Stewart, ali o tem, kar ste vi storili gospodu Wildeu?"

"Kateremu gospodu Wildeu?" je besno zasikal.

"Kaj pa sploh tvegate? Mehičani pridejo in nič ne najdejo: ne Wildea, ne nasadov mamil, ne umiralnice sužnjev. Nič. Le pravljične bordele in enega Alkahueteja. Zaradi tega še mačka ne bi pretepli. Opravičijo se in odidejo."

"Ne bodo odšli. Predolgo že prežijo name. Iz Extasisa, moje stvaritve, bodo naredili eno od pomilovanja vrednih držav, majhno provinco umazane demokracije, v katero se bo naselil kaos, grdobja, umazanija, poprečnost. Konec reda in umetnosti, ki jih je lahko ustvarila ena sama roka! Ste že kdaj videli umetnino, katere stvaritelj bi bila množica? Vzel sem to, kar je človek ustvaril najboljšega, in postavil sredi deviške džungle. Spoštujem džunglo in ne človeka. Človek, ta izrablja vaše lažne demokratične pravice in povsod uničuje džunglo. To so vaše svoboščine: umor planeta. Spoštujem to, kar se samo upravlja in upravljam to, kar se ne spoštuje, mrčes, ki ga je čedalje več in se ni sposoben obvladati. Nadzorujem nataliteto. Kaznujem tistega, ki podre drevo. Kaznujem tistega, ki ubije divjo žival. Ustvaril sem raj na zemlji, ne da bi storil napako, ki jo je Bog: deliti svojo pamet in svojo svobodo z lastnimi stvaritvami. In kljub temu se nisem mogel izogniti goljufivi kači, saj ste tu vi."

"Reciva - da ohraniva biblični besednjak - da je bil gospod Wilde črv v sadežu. Obilen črv. V resnici skoraj kača. Sami ste ga poiskali. Bog je prav gotovo storil veličastno filozofsko napako. Vi, vi pa ste storili navaden zločin. A kljub temu je nekaj,

kar vaju zbližuje. Njegova pomota in vaša hudobija sta obrodili isti plemeniti motiv: intelektualno radovednost. Sta žrtvi *tlacuila* in zaradi nekakšnega razloga v slogu *my kingdom for a book* ste si v mojih očeh prislužili iskrico naklonjenosti."

"Znova ta Wilde? Sem vam že rekel, da nič ne vem o njem in o rokopisu tudi ne."

"Midva se greva pogovor gluhih. Ponavljam, da če je tako, nič ne tvegajte. Vrtiva se v krogu."

"V imenu te iskrice naklonjenosti, rešite me! Prisegam, da vam ne bom storil ničesar zlega. Samo svoj otok hočem rešiti."

"Dajte no, bodite malce logični. Če je res tako, kot trdite, da ni ne Wildea ne rokopisa, potem je motiv moje naklonjenosti izničen. Če pa je nasprotno, če je v Badajuelovih izpovedih vsaj kanček resnice, potem pomeni rešiti otok pogubiti gospoda Wildea in ničkoliko drugih njegovih zaporniških kolegov. Sami vidite, da sem v obeh primerih prisiljen v nekakšen status quo."

"V redu," je rekel, ko je izčrpal svoje argumente, "ni zapora. Gospod Wilde je tu, v palači. Pustil vas bom, da odidete z njim in z rokopisom, z dono Celestino, zraven pa pridam še odkupnino v višini deset milijonov dolarjev v zlatu. Samo ukazati moram. Spremil vas bom na vaši ladji vse do meja mojih teritorialnih voda, s pištolo na sencih, če hočete. Ali lahko zahtevate kaj več?"

"Presneto nazaj! Deset milijonov dolarjev! Imate pa zajeten kupček v nogavici. Silno rad bi naredil luknjico v njej."

In sem mu znova zamašil usta z namiznim prtikom.

Čez nekaj časa se je v daljavi zaslišalo brnenje, ki je bilo čedalje glasnejše, dokler ni postalo oglušujoče. Alan je stopil iz sobe, kmalu zatem pa še Celestina.

"Diego je točen," je rekel, ko se je hrup malce potišal na severozahodu, "letalonosilke bodo spustile padalce nad zapore v džungli."

Pogledal je Alkahueteja.

"Dvomim, da imajo vaši možje dovolj časa, da očistijo teren. Poleg tega jim nihče ne ukazuje in bi najbrž radi prišli do vas na katerikoli način. Podrejeni sicer rade volje zagrešijo najhujše okrutnosti, vendar potrebujejo uradni žig nadrejenega, da bi se odvezali vsakršne odgovornosti in morda olajšali vest."

Pred vrati je nenadoma završalo. Divje so začeli udrihati po njih in zaslišali smo histerično vpitje:

"Veličanstvo, veličanstvo! Napadli so nas! Letala, ladje! Zasegli so tri obrežne ladje, kmalu pa bodo zavzeli vojaško пристanišče. Veličanstvo!"

Celestina je pograbila pištolo, ki je ležala na mizi, in ustrelila v zrak. Zavladala je absolutna tišina.

"Sem došla Celestina," je rekla z odločnim glasom, "*caudillo* se je pravkar ubil. Njegov zadnji ukaz je bil: predajte se, tako boste preprečili nepotrebno prelivanje krvi."

Še kar naprej je bilo tiho, potem pa smo zaslišali topot konjskih kopit, ki je izginjal v teminah palače. Alan je Celestini poljubil roko.

Pozneje smo v daljavi zaslišali zvok, ki je postajal razločnejši, napev pip, ki je bil

v teh krajih popolnoma neznan. Spoznal sem *reel*:

"Corney is Coming," je rekel Alan.

Prevedla Irena Ostrouška

Odlomek je iz zadnjega romana francoskega pisca Michela Rioja z naslovom *Tlacuilo*, ki je prejel knjižno nagrado Medicis za leto 1992. Naslov je Rio prevzel po besedi, ki je v azteškem jeziku označevala pisca ali pisatelja. Roman odlikujeta črni humor ter eruditsko poigravanje z literarnimi ali zgodovinskimi referencami in jezikom v ozadju avanturistične zgodbe. *Tlacuilo* je namreč zgodba o podvigu treh mladih, bogatih in omikanih junakov, ki se z razkošno jadrnico in posadko pojočih Ircev odpravijo na otok Extasis. Ta bi bil lahko pravi raj na zemlji, saj je diktator Alkahuete, ki je v svojem brezmejnem navdušenju nad starimi azteškimi rokopisi, bordeli, mamili in nasiljem ugrabil nekega starega gospoda Wildea.

Rio je doslej objavil osem romanov. Prevedeni so bili v že skoraj vse pomembnejše jezike in ponatisnjeni v žepni izdaji; omenimo lahko *Arhipel* (Archipel, 1987), *Merlin* (1989) in *Napačni korak* (Faux pas, 1991). Priznan je tudi kot pisec dramskih in otroških del ter esejist; lani je na primer objavil zbirko kritičnih esejev *Sanje o logiki* (*Rêve de logique*).